

Recerca sobre les festes a Argentona

JORDI ALZINA i IGLESIAS / MARTÍ MARFÀ i CASTÁN

Durant el darrer mig segle, les manifestacions festives han proliferat de forma creixent a moltes poblacions de Catalunya. Superats els anys de la dura postguerra, el règim franquista alleugerí algunes de les seves polítiques repressives i de control, entreobrint algunes escletxes de permissivitat. Això sumat a una progressiva recuperació econòmica va permetre que la societat civil es reorganitzés mínimament i recuperés un cert protagonisme social que es plasmà en diferents iniciatives de tipus polític, cívic i també festiu. Des de llavors, han aparegut diverses manifestacions festives, prenent força renovada en el tardofranquisme i els anys de la Transició, i ressorgint amb intensitats variables fins a l'actualitat.

A Argentona es pot apreciar perfectament aquest procés de creació i recreació festiva i és per això que els signants del present article, dos joves investigadors fills d'Argentona hem tingut la iniciativa d'endegar una recerca que abordi els fenòmens festius a la vila durant la darrera meitat de segle. Una iniciativa que el Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell ha assumit com a pròpia, convertint-la en un projecte d'envergadura liderat per l'entitat local i que comptarà amb la participació de l'Institut Català d'Antropologia i el Departament d'Antropologia Cultural i Història d'Amèrica i Àfrica de la Universitat de Barcelona. Per part d'aquestes dues institucions

de recerca, els investigadors responsables seran Josep Martí, reconegut antropòleg i etnomusicòleg vinculat al Centre Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), i Manuel Delgado, professor titular de la Universitat de Barcelona; ambdós especialistes en l'estudi de les manifestacions festives a Catalunya.

La idea sorgí arran de la desena edició de la Garrinada, que se celebrarà enguany, i a la qual els sotasignants hem estat estretament vinculats. Es pretenia elaborar un reportatge que recollís la feina feta durant aquests deu anys a partir de la recopilació de materials documentals i testimonis personals. El projecte prengué forma en adonar-nos que la Garrinada, com a festa organitzada per la gent, tenia esdeveniments homòlegs al llarg dels darrers 50 anys i que anaven des de les iniciatives carnavalesques de la Peña del Llanto fins a les 12 hores contra el racisme i la xenofòbia, passant per les mogudes dels col·lectius Triquinosi i Tingladillu, les festes dels carrers o els aplecs, entre molts d'altres. Així doncs, vàrem decidir-nos a emprendre una investigació històrica i etnològica per documentar totes aquelles manifestacions festives argentonines de caràcter públic i de projecció prioritàriament local en què la societat civil ha jugat un paper principal i actiu pel que fa a la seva organització i desenvolupament.

Aquesta recerca vol recollir

el testimoni d'en Josep Lladó (1992) i d'en Jaume Clavell (1976, 1990), homes implicats en l'activisme festiu local que ja encetaren l'empresa investigadora sobre les festes a Argentona, en una línia que podríem certament connectar amb els treballs dels folkloristes Joan Amades i Ramon Violant. A aquesta tradició d'estudis locals sobre el tema, volem aportar les noves perspectives teòriques que ens brinden l'antropologia, la sociologia i la història. En aquest sentit, resulten molt útils els abordatges que aquestes ciències socials han fet dels fenòmens religiosos i de les pràctiques rituals, entesos com a manifestacions d'efervescència col·lectiva que trastornen la quotidianitat i modulen el temps social. I és que la festa, quan no és un ritual en sí mateixa, implica "la realització d'un conjunt seriat de rituals" (Delgado, 1992:26), és a dir, un seguit de pràctiques d'alt contingut emocional i simbòlic que han de realitzar-se d'acord amb un protocol tàcitament obligatori (per Carnaval cal disfressar-se i per festa major cal mudar-se, de la mateixa manera que la Nit Boja requereix el seu correfoc i la venda de càntirs només pot començar el 4 d'agost). La diversió i la celebració és allò que diferencia les festes d'altres tipus de rituals, com amb encert apunta Ariño quan les defineix com "una pràctica col·lectiva consistent en un conjunt d'actes, que es desenvolupen en un espai/temps específic, per mitjà dels quals se

Sopar al carrer

Gran. 1978

celebra alguna cosa" (1998:9). Per la resta, funcionen com qual-sevol altre ritual, generant cohesió i vincle socials mitjançant l'escenificació, la representació que la societat fa de sí mateixa en tals ocasions. En efecte, són allò que Mauss i Hubert (1979) batejaren com a fets socials totals, és a dir nodes de la vida social on conflueixen aspectes polítics, econòmics, jurídics, familiars, religiosos... D'altra banda, també són importants les aportacions d'historiadors com Hobsbawm i Ranger (1983), que insisteixen en el caràcter sovint inventat de moltes pràctiques –també festives– que anomenem tradicionals, convertint aquesta categorització en un revestiment legitimador i sacralitzador de certs fenòmens que són connectats amb un passat eminentment (re)creat per a tal efecte.

A més d'aquestes inspiracions teòriques, aquest treball es dotarà dels instruments metodològics propis de l'etnografia i la investigació en història social, centrant-se sobretot en la recerca documental i la realització d'en-

trevistes als diferents actors socials implicats en els fenòmens festius en qüestió. Així doncs, es recolliran i catalogaran materials i informacions procedents de cartells anunciadors de les festes, programes de mà, calendaris religiosos, arxius municipals, parroquials i episcopals, actes dels plens municipals, premsa i Internet, a més de filmar testimonis i pràctiques festives. L'estudi aspira a ser un revulsiu i assentar les bases per a l'elaboració d'un fons sobre el patrimoni festiu d'Argentona, que no només hauria de ser integrat a l'arxiu municipal sinó que en última instància també podria formar part d'un inventari anàleg a nivell català.

La col·laboració de la gent del poble és indispensable per a aquesta empresa que ens proposem, així que us animem a posar-vos en contacte amb nosaltres per fer-nos arribar les vostres informacions, testimonis o documents, i contribuir així a deixar constància del nostre passat i el nostre present col·lectius. Escriviu-nos a festesargentona@gmail.com.

BIBLIOGRAFIA

- ARIÑO, Antonio. 1998. "Festa i ritual: dos conceptes bàsics". *Revista d'Etnologia de Catalunya* 13:8-17.
- CLAVELL I NOGUERAS, Jaume. 1976. *La Xarbotada. La festa del càntir d'Argentona dins l'antic Aplec de Sant Domingo*. Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- CLAVELL I NOGUERAS, Jaume. 1990. *Argentona. Història i Records*. Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- DELGADO, Manuel. 1992. *La festa a Catalunya, avui*. Barcelona: Barcanova.
- HOBBSAWM, ERIC; RANGER, Terence (eds.). 1984 [1983]. *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge UP.
- LLADÓ I PASCUAL, JOSEP. 1992. *Festes i festetes d'Argentona*. Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- MAUSS, Marcel; HUBERT, Henri. 1971. "Esbozo de una teoría general de la magia". Dins MAUSS, Marcel. *Sociología y antropología*. Madrid: Tecnos.